

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı: 2013/49

Karar Sayısı: 2013/125

Karar Günü: 31.10.2013

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay Altıncı Daire

İTİRAZIN KONUSU : 12.4.2000 günlü, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun;

1- 4.7.2012 günlü, 6353 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 5. maddesinin,

2- 6353 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle eklenen geçici 11. maddesinin,

Anayasa'nın 2., 6., 35. ve 46. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Davacıya ait taşınmazların, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının kamu yararı kararına istinaden Ankara 1. Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulunca kamulaştırılmasına ilişkin işleme karşı açılan davada, itiraz konusu kurulların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“...
“

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi” başlıklı 152. maddesinin birinci fıkrasında: “Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.” hükmü yer almaktadır.

03.04.2011 tarihli, 27894 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun “Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi” başlıklı 40. maddesinde: “Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa;

a) İptali istenen kurulların Anayasasının hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını,

b) Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğini,

c) Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini, dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine gönderir.

Taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiası davaya bakan mahkemeye ciddi görülmezse bu konudaki talep, gerekçeleri de gösterilmek suretiyle reddedilir. Bu husus esas hükümle birlikte temyiz konusu yapılabilir.

Genel Sekreterlik gelen evrakı kaleme havale eder ve keyfiyeti başvuran mahkemeye bir yazı ile bildirir.

Evrakın kayda girişinden itibaren on gün içinde başvurunun yöntemine uygun olup olmadığı incelenir. Açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvuruları, Mahkeme tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedilir.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine noksansız olarak gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse ilgili mahkeme davayı yürürlükteki hükümlere göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse mahkeme buna uymak zorundadır.” hükmü yer almaktadır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.” hükmünü içeren 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun ve insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimlerine açık olan devlettir.

Öte yandan, “Hukuk güvenliği ilkesi”, hukuk devletinde uyulması zorunlu temel ilkelerden birini oluşturmaktadır. Anayasada öngörülen temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının ve insan haklarının yaşama egemen kılınmasının önkoşulu olan hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Bu bağlamda, daha önce tesis edilmiş bulunan işlemlerin doğurduğu hukuki sonuçları ortadan kaldıracak şekilde yasama tasarrufunda bulunulması, hukuk güvenliği ilkesine aykırılık oluşturur. Hukuk devletinin gereği olan hukuk güvenliğini sağlama yükümlülüğü, kural olarak yasaların geriye yürütülmemesini gerekli kılar. "Yasaların geriye yürümezliği ilkesi" uyarınca yasalar, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme, bakılan davada mülkiyet hakkı gibi kimi ayırksı durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki hukuksal olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Yürürlüğe giren yasaların geçmişi ve kesin nitelik kazanmış durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindedir.

Bu itibarla, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununa, 6353 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 21. maddesiyle eklenen ve "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Bakanlıkça verilen kamu yararı kararlarının uygulanmasına yönelik olarak Organize Sanayi Bölgeleri tarafından tesis edilen kamulaştırma işlemleri bu Kanununun 5 inci maddesi kapsamında kabul edilir." hükmünü içeren Geçici 11. maddesi, yukarıda açıklanan 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2. maddesinde belirtilen "hukuk devleti" tanımına ve hukuk devletinde uyulması zorunlu temel ilkelerden olan "hukuk güvenliği ilkesi"ne aykırılık oluşturmaktadır.

Yine Anayasanın 6. maddesinin son cümlesinde: "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisini kullanamaz.", 46. maddesinde ise: "Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir..." hükmü yer almaktadır.

Anayasanın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesinde ise: "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 1 No.lu Protokolün 1. maddesinde: "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez." hükmü uyarınca temel insan hakları arasında yer alan ve Anayasamızda da temel haklar arasında gösterilen (madde 35) mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıyan kamulaştırma yetkisi, T.C. Anayasasının 46. maddesi uyarınca sadece Devlet ve kamu tüzel kişiliklerine kamu yararının zorunlu kıldığı hallerle sınırlı olarak tanınmıştır.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun değişiklikten önceki "Organize Sanayi Bölgeleri (OSB), kamu yararı gerekçesiyle adına kamulaştırma yapılabilen veya yaptırılabilen bir özel hukuk tüzel kişiliğidir. Kamu yararı kararı, müteşebbis heyetinin başvurusu üzerine Bakanlıkça verilir. Arazinin mülkiyetinin edinilmesinde yapılan masraflar ile arazi bedeli ödeme yükümlülüğü OSB tüzel kişiliğine aittir." hükmünü içeren 5. maddesi, 12.07.2012 tarihli, 28351 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6353 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 20. maddesiyle: "OSB, müteşebbis heyetin başvurusu üzerine Bakanlıkça verilen kamu yararı kararı ve sınırları belirlenmiş yetki çerçevesinde kamulaştırma işlemleri yapabilen veya yaptırabilen bir özel hukuk tüzel kişiliğidir. Arazinin mülkiyetinin edinilmesinde yapılan masraflar ile arazi bedeli ödeme yükümlülüğü OSB tüzel kişiliğine aittir." şeklinde değiştirilmiş ve Kanuna eklenen Geçici Madde 11 ile de: "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Bakanlıkça verilen kamu yararı kararlarının uygulanmasına yönelik olarak Organize Sanayi Bölgeleri tarafından tesis edilen kamulaştırma işlemleri bu Kanununun 5 inci maddesi kapsamında kabul edilir." hükmü getirilmekle, Anayasanın 6. maddesinin son cümlesi hükmüne göre hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanması mümkün olmamasına; Anayasanın 46. maddesi, yalnızca Devlet ve kamu tüzel kişilerine kamulaştırma veya idari irtifak kurma yetkisi vermesine karşın, anılan 5. madde bir özel hukuk tüzel kişisi olan organize sanayi bölgelerine kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi tanımış bulunmaktadır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun "İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları idari dava türleri arasında sayılmıştır.

2577 sayılı Kanunun bu maddesi uyarınca, idari işlemlerin hukuki denetimi yapılırken, işlemi tesis eden merciin, bu işlemi tesis etme yetkisi bulunup bulunmadığı yönünden inceleme yapılacağı açıktır.

Davacı şirkete ait olan taşınmazlarla ilgili Bilim, Sanayi ve Teknoloji (Sanayi ve Ticaret) Bakanlığının 14.09.2007 tarihli, 10122 sayılı kamu yararı kararı uyarınca Ankara 1. Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulunca alınan 20.09.2007 tarihli, 606/1 sayılı kamulaştırma kararının iptali istemiyle 16.11.2009 tarihinde Ankara 9. İdare Mahkemesinin E:2010/277 sayılı esasında açılan davada verilen davanın reddine ilişkin kararın temyiz edilmesi üzerine, "kamu yararı gerekçesiyle adına kamulaştırma yapılabilen veya yaptırılabilen bir özel hukuk tüzel kişisi olan organize sanayi bölgesinin kamulaştırma yetkisi bulunmadığından, tesis edilen kamulaştırma işleminde yetki

yönünden hukuka uyarlık, aksi yöndeki temyize konu mahkeme kararında ise hukuki isabet görülmediği" gerekçesiyle mahkeme kararının bozulmasına ilişkin Dairemiz kararının verildiği 18.10.2011 tarihinde uyuşmazlığın çözümünde uygulanan yasa kuralı, anılan kararın düzeltilmesi isteminin karara bağlanacağı dönemde 6353 sayılı Kanunla değişmiş ve yapılan bu değişikliklerle; davayı yürütmeye, uyuşmazlığı çözmeye, davayı sona erdirmeye veya kararın dayanağını oluşturmaya yarayacak nitelikte yeni bir düzenleme getirilmiştir. Uyuşmazlığın çözümünde değişiklikten sonraki hükümlerin uygulanması halinde, işlemi tesis eden merciün yetkili olup olmamasına göre verilecek kararın sonucu farklı olacaktır. Dolayısıyla, söz konusu hüküm davada uygulanacak kural niteliğindedir.

Buna göre, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun 6353 sayılı Kanunla eklenen Geçici 11. maddesi, Anayasanın 2. maddesinde belirtilen "hukuk devleti" tanımına ve hukuk devletinde uyulması zorunlu temel ilkelerden olan "hukuk güvenliği ilkesi"ne, yine aynı Kanunun 6353 sayılı Kanunla değişik 5. maddesi, Anayasanın 6. maddesinin son cümlesindeki: "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisini kullanamaz." hükmü ile 35. maddesindeki: "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." hükmüne ve 46. maddesinde yer alan: "Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir..." hükmüne aykırı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Öte yandan, itiraz konusu kanun maddelerinin uygulanması ile ilgili idari işlemlerden kaynaklanan çok sayıda uyuşmazlık bulunması nedeniyle öncelikle yürürlüğün durdurulmasını istemek gerekmiştir.

Açıklanan nedenlerle, görülen davada uygulanacak kural olan 4562 sayılı Kanunun 6353 sayılı Kanunla değiştirilen 5. maddesi, Anayasanın 6., 35. ve 46. maddelerine, Geçici 11. maddesi ise Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğundan iptali için Anayasanın 15. maddesi ile 6216 sayılı Yasanın 40. maddesi uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, dava dosyası içeriğinden konu ile ilgili görülen belgelerin onaylı örneklerinin bu kararla birlikte anılan Mahkemeye gönderilmesine, öncelikle iptali istenilen yasa hükümlerinin yürürlüğünün durdurulmasının istenilmesine, uyuşmazlığın Anayasa Mahkemesince bu konuda verilecek karardan sonra incelenmesine, 30/04/2013 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

4562 sayılı Kanun'un itiraz konusu kurallar olan 5. ve geçici 11. maddeleri şöyledir:

"Madde 5- OSB, müteşebbis heyetin başvurusu üzerine Bakanlıkça verilen kamu yararı kararı ve sınırları belirlenmiş yetki çerçevesinde kamulaştırma işlemleri yapabilen veya yaptırabilen bir özel hukuk tüzel kişiliğidir.

Arazinin mülkiyetinin edinilmesinde yapılan masraflar ile arazi bedeli ödeme yükümlülüğü OSB tüzel kişiliğine aittir.

Geçici Madde 11- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Bakanlıkça verilen kamu yararı kararlarının uygulanmasına yönelik olarak Organize Sanayi Bölgeleri tarafından tesis edilen kamulaştırma işlemleri bu Kanunun 5 inci maddesi kapsamında kabul edilir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 6., 35. ve 46. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 14.5.2013 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 4562 sayılı Kanun'un, 6353 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 5. maddesinin, "Arazinin mülkiyetinin edinilmesinde yapılan masraflar ile arazi bedeli ödeme yükümlülüğü OSB tüzel kişiliğine aittir." biçimindeki ikinci fıkrasının da iptalini istemiştir.

Bakılmakta olan dava, organize sanayi bölgesi (OSB) tüzel kişiliğince tesis edilen kamulaştırma işlemine ilişkindir. Söz edilen ikinci fıkra ise kamulaştırma bedeli ile kamulaştırmaya ilişkin diğer masrafların OSB tarafından karşılanacağını düzenlemektedir. Kamulaştırma bedeli ile diğer kamulaştırma masraflarının hangi kurum tarafından karşılanacağını bakılan davadaki uyuşmazlığın çözümüne bir etkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, 4562 sayılı

Kanun'un, 6353 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 5. maddesinin ikinci fıkrası, davada uygulanacak kural değildir.

Bu nedenlerle, 12.4.2000 günlü, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun;

A- 4.7.2012 günlü, 6353 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 5. maddesinin ikinci fıkrasının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkraya ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B- 1- 6353 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 5. maddesinin birinci fıkrasının,

2- 6353 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle eklenen geçici 11. maddesinin,

esasının incelenmesine, yürürlüklerinin durdurulması isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ayhan KILIÇ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Sınırlama Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralı ile sınırlıdır.

Mahkemede görülen davanın konusu, OSB tüzel kişiliğince tesis edilen kamulaştırma işlemi olup başvuru kararında yer alan iddialar, özel hukuk tüzel kişisi niteliğindeki OSB'ye kamulaştırma yetkisi tanınmasına yöneliktir. OSB'nin kamulaştırma yetkisinin dayanağı, 4562 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "... yapabilmek veya..." ibaresidir. Bir başka ifadeyle, sözü edilen fıkranın, "...yapabilmek veya..." sözcükleri dışındaki bölümünün Mahkemede görülen uyuşmazlığın çözümüne bir etkisi bulunmamaktadır.

Bu itibarla, Kanun'un, 6353 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 5. maddesinin birinci fıkrasına ilişkin esas incelemenin, fıkra da yer alan "...yapabilmek veya..." sözcükleri ile sınırlı olarak yapılmasına karar vermek gerekmiştir.

B- Kanun'un, 6353 Sayılı Kanun'un 20. Maddesiyle Değiştirilen 5. Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan "...yapabilmek veya..." Sözcüklerinin İncelenmesi

Başvuru kararında, mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıyan kamulaştırma yetkisinin ancak devlet ve diğer kamu tüzel kişilerine tanınabileceği, bir özel hukuk tüzel kişiliği olan OSB'nin kamulaştırma yapmaya yetkili kılınmasının, OSB'ye, kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetki verilmesi anlamına geldiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 6., 35. ve 46. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralla, OSB'ye, Bakanlıkça verilecek kamu yararı kararı ve sınırları belirlenmiş yetki çerçevesinde kamulaştırma yapma yetkisi tanınmıştır.

Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*" denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Birey özgürlüğü ile doğrudan ilgili olan mülkiyet hakkı bireye emeğinin karşılığına sahip olma ve geleceğe yönelik planlar yapma olanağı tanıyan temel bir haktır. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilirliği öngörülmüştür. Ayrıca, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı da belirtilmiştir. Anayasa'da mülkiyet hakkının kapsamı diğer bazı maddelerde yer alan hükümlerle de çerçevelenmiştir.

Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen ve temel unsurunun "*kamu yararı*" olduğu kabul edilen kamulaştırma, bir taşınmaz üzerindeki özel mülkiyet hakkının, malikin rızası olmaksızın, kamu yararı için ve karşılığı ödenmek koşuluyla Devlet tarafından sona erdirilmesidir. Özel mülkiyete kamulaştırma yoluyla son verilebilmesi için, kamulaştırmanın, Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen usuli güvencelere uygun olarak yapılması gerekmektedir.

Kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddenin birinci fıkrasında, "*Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir*" denilmektedir. Buna göre, kamulaştırma ancak Devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılabilir.

6353 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle, 4562 sayılı Kanun'un, OSB'nin niteliklerini düzenleyen ve aynı zamanda OSB'yi tanımlayan 5. maddesi değiştirilmiştir. Anılan 5. maddenin birinci fıkrasının önceki hâlinde, OSB, adına kamulaştırma "*yapılabilir veya yaptırılabilir*" bir özel hukuk tüzel kişiliği olarak tanımlandığı hâlde, 6353 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, OSB'nin, kamulaştırma işlemi "*yapabilmek veya yaptırılabilir*" bir özel hukuk tüzel kişiliği olduğu ifade edilmiştir. Bu suretle, bir özel hukuk tüzel kişisi olan OSB'nin, Devlet tüzel kişiliği bünyesinde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının veya kamu tüzel kişiliğini haiz idarelerin kararına gerek olmaksızın doğrudan kendisinin kamulaştırma yapabilmesine imkân sağlanmıştır. Ancak, OSB'nin kamulaştırma yapabilmesi için gerekli olan kamu yararı kararının Bakanlıkça verilmesi şartı aranmıştır. Ayrıca, OSB'nin, Bakanlıkça sınırları belirlenmiş yetki çerçevesinde kamulaştırma yapabileceği açıklanmıştır.

Kamulaştırmanın yalnızca Devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılabilmesi, mülkiyet hakkının sınırlandırılmasına yönelik usuli güvencelerden birini oluşturmaktadır. OSB, bazı kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılmış ise de bu durum, OSB'nin kamulaştırma yapabilmesi yönünden yeterli olmayıp, Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca, kamu tüzel kişiliğini de haiz olması zorunludur. 4562 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasında, OSB'nin bir özel hukuk tüzel kişisi olduğu açıkça kurala bağlandığından OSB'ye kamulaştırma yetkisi tanınması, özel mülkiyetteki bir taşınmaza kamulaştırılmasına yönelik olarak Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırılık teşkil etmektedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir. Kuralın, Anayasa'nın 6. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

C- Kanun'un, 6353 Sayılı Kanun'un 21. Maddesiyle Eklenen Geçici 11. Maddesinin İncelenmesi

Başvuru kararında, kuralın yürürlüğe girdiği tarihten önce OSB tarafından tesis edilen işlemlere geçerlilik kazandırılmasının hukuk güvenliği ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 35. ve 46. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

İtiraz konusu kuralda, maddenin yürürlüğe girdiği 12.7.2012 tarihinden önce Bakanlıkça verilen kamu yararı kararlarının uygulanmasına yönelik olarak OSB tarafından tesis edilen kamulaştırma işlemlerinin bu Kanun'un 5. maddesi kapsamında kabul edilmesi öngörülmektedir.

4562 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve OSB'nin kamulaştırma yapmasına olanak sağlayan "...yapabilen veya..." ibaresi Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiş olup yukarıda açıklanan gerekçeler, OSB tarafından geçmişte tesis edilen kamulaştırma işlemlerine geçerlilik kazandıran itiraz konusu kural yönünden de geçerlidir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 35. ve 46. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 2. maddesi yönünden incelenmemiştir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

12.4.2000 günlü, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun;

A- 6353 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 5. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...yapabilen veya..." sözcüklerine,

B- 6353 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle eklenen geçici 11. maddesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması istemlerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, 31.10.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII- SONUÇ

12.4.2000 günlü, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun;

A- 4.7.2012 günlü, 6353 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 5. maddesinin;

1- Birinci fıkrasına ilişkin esas incelemenin, fıkrada yer alan "...yapabilen veya..." sözcükleri ile sınırlı olarak yapılmasına,

2- Birinci fıkrasında yer alan "...yapabilen veya..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B- 6353 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle eklenen geçici 11. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

31.10.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Serruh KALELİ

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye

Üye

Zühtü ARSLAN

M. Emin KUZ